

KARTA KURSU

Nazwa	Literatura jako terapia
Nazwa w j. ang.	Literature as a therapy

Koordynator	Dr Łukasz Kołoczek	Zespół dydaktyczny
Semestr studiów	VI	
Punktacja ECTS*	2	

Opis kursu (cele kształcenia)

Przekonanie, że literatura ma terapeutyczny wpływ na człowieka, można ukazać i uzasadnić na wiele sposobów. W czasie tego kursu na literaturę spogląda się z perspektywy filozofii (a więc pamiętając o niechlubnych dziejach relacji między tymi dwoma dziedzinami). W XX wieku (z pewnymi antecedensami w wieku XIX) diametralnie zmienia się nastawienie filozofii (niektórych jej odmian) do literatury, filozofia nie chce się już od literatury odróżniać poprzez wykluczanie jej z państwa, lecz odkrywa swoje pokrewieństwo z nią – mówi o sąsiedztwie myślenia i poezji (Heidegger), albo wręcz o tożsamości (Derrida).

Ten kurs podzielony został na trzy części – jedną bardziej teoretyczną, drugą bardziej praktyczną (choć obie będą pracą nad tekstami), i trzecią całkiem praktyczną. Po pierwsze, przyjrzymy się kilku ważnym dwudziestowiecznym filozofiom literatury, aby zobaczyć, w jak różnorodny sposób możliwe jest określanie stosunku filozofii i literatury (oraz aby pokazać, jak bardzo literatura staje się ważna dla filozofii współczesnej). Po drugie, będziemy się przyglądać wybranym tekstom literackim i zapoznawać się z filozoficznymi komentarzami do nich, aby zobaczyć, jak w praktyce wygląda filozoficzny komentarz do dzieła literackiego. Obie te części będą krążyły wokół zagadnienia terapii – choć na różnych poziomach: np. związek z literaturą okazuje się terapeutyczny dla filozofii, która przez wieki inwestując w swoją naukowość popadła w dotkliwy kryzys, albo uprawianie filozofii jako formy pisarstwa staje się formą terapii dla filozofującego podmiotu, albo też filozofia dzięki swej literackiej formie ma moc terapeutycznego oddziaływania na ludzi pogrążonych w jakimś rodzaju zła.

Trzecia część – ściśle praktyczna – będzie polegała na pisaniu, wprawianiu się w pisanie: takim pisaniu, które będzie ze sobą nieść potencjał terapeutyczny dla piszącego.

Te trzy części kursu będą ściśle się ze sobą łączyły i wpływały na siebie. Student/ka otrzyma z jednej strony wzory pokazujące, jak filozoficzna lektura dzieł literackich może wpływać na rozumienie siebie, innych ludzi i świata, zobaczy, jak różni filozofowie stosują te wzory w praktyce, a następnie będzie mógł/mogła sam/sama je zastosować.

Warunki wstępne

Wiedza	
Umiejętności	
Kursy	Wskazane jest, by studenci odbyli wcześniej kurs z hermeneutyki, choć to nie jest konieczne.

Efekty uczenia się

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	W01 – Student/ka zna niektóre współczesne teorie na temat relacji filozofii i literatury	KW01
	W02 – Student/ka rozumie związek filozofii i literatury z refleksją egzystencjalną i mądrościową	KW05
	W03 – Student/ka zna niektóre metody interpretacji tekstów literackich i filozoficznych	KW07

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	U01 – Student/ka potrafi scharakteryzować niektóre znaczenia terminu „terapia”, przy których literatura okazuje się jej formą	KU03
	U02 – Student/ka potrafi myśleć samodzielnie, formułować własne opinie i je uzasadniać	KU05
	U03 – Student/ka prowadzi pogłębioną refleksję nad swoim życiem	KU06

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Kompetencje społeczne	K01 – Student/ka docenia rolę refleksji filozoficznej i obycia literackiego w procesie samopoznania	KK01
	K02 – Student/ka dostrzega i akceptuje różnorodność podejść do terapii	KK02
	K03 – Student/ka jest osobą krytyczną, ale otwartą na dyskusje i merytoryczną wymianę poglądów	KK05

Organizacja											
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach									
		A		K		L		S		P	E
Liczba godzin				30							

Opis metod prowadzenia zajęć

Konwersatorium będzie podzielone na dwie części – w pierwszej (ok. 12 spotkań) polegało będzie na dyskusjach w oparciu o przeczytane wcześniej teksty i referat wygłoszony na początek każdego z spotkań przez jednego lub dwóch uczestników. W drugiej części (ok. 2- 3 spotkań – w zależności od ilości uczestników) będzie to praca nad tekstami przygotowanymi przez studentów.

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E – learning	Gry dydaktyczne	szkole Ćwiczenia w	Zajęcia terenowe	laboratoryjnaPraca	indywidualnyProjekt	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	(esej)Praca pisemna	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Inne
W01								x	x				
W02								x	x				
W03								x	x				
U01								x					
U02								x					
U03								x					
K01								x					
K02								x					
K03								x					

Kryteria oceny	Na ocenę 2 student:	Na ocenę 3 student:	Na ocenę 4 student:	Na ocenę 5 student:
Wiedza	NIE potrafi, przynajmniej w 50 %, zdefiniować i objaśnić podstawowych pojęć, nie zna najważniejszych problemów i stanowisk filozoficznych.	W przynajmniej 51 % potrafi zdefiniować i objaśnić podstawowe pojęcia, zna najważniejszych problemy i stanowiska filozoficzne.	W przynajmniej 75 % potrafi zdefiniować i objaśnić podstawowe pojęcia, zna najważniejszych problemy i stanowiska filozoficzne.	W przynajmniej 90 % potrafi zdefiniować i objaśnić podstawowe pojęcia, zna najważniejszych problemy i stanowiska filozoficzne oraz wykazuje zdolności interpretacyjne i komparatystyczne.

Umiejętności	Student nie potrafi opracować tekstu literackiego na poziomie minimalnym - 50 %. Nie uczestniczy w dyskusjach, nie opracowuje indywidualnie tekstów zadanych przez nauczyciela.	Student opracował tekst literacki na poziomie zadowalającym. Sporadycznie zabiera głos w dyskusjach, odwołując się do materiału tekstowegoadanego przez wykładowcę do opracowania indywidualnie.	Student opracował tekst literacki na poziomie dobrym. Aktywnie uczestniczy w dyskusjach, odwołując się do materiału tekstowegoadanego przez wykładowcę do opracowania indywidualnie.	Student opracował tekst literacki na poziomie bardzo dobrym. Aktywnie uczestniczy w dyskusjach, odwołując się do materiału tekstowegoadanego przez wykładowcę do opracowania indywidualnie.
Kompetencje społeczne	Student nie przygotowuje się do zajęć, nie dostrzega potrzeby uczenia się. W dyskusji przejawia brak zrozumienia innych i tolerancji lub nie zabiera głosu w ogóle.	Student wykazuje gotowość i chęć zdobywania wiedzy poprzez przygotowywanie się do zajęć, sporadyczny udział w dyskusji oraz otwartość wobec innych.	Student wykazuje gotowość i chęć zdobywania wiedzy poprzez systematyczne przygotowywanie się do zajęć, spontaniczny udział w dyskusji, zdrowy krytycyzm oraz otwartość wobec innych.	Student wykazuje gotowość i chęć zdobywania wiedzy poprzez systematyczne przygotowywanie się do zajęć, aktywny i twórczy udział w dyskusji, zdrowy krytycyzm oraz otwartość wobec innych.

Uwagi	
-------	--

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

1. Spotkanie organizacyjne – prezentacja kursu, ogólna rozmowa o literaturze – omówienie zadania pisemnego, które uczestnicy będą prezentować na ostatnich zajęciach.
2. [teoria] Literatura jako terapia: G. Deleuze, *Krytyka i klinika*, przeł. B. Banasiak, P. Pieniążek, Łódź 2016, rozdział I: *Literatura i życie*, s. 5 – 13.
3. [praktyka] dyskusja wokół opowiadania Melville'a. G. Deleuze, *Krytyka i klinika*, rozdział X: *Bartleby, czyli formuła*, s. 113 – 150, oraz opowiadanie Hermana Melville, *Bartleby*. (różne wydania, np. w: H. Melville, *Weranda i inne równie prawdziwe opowieści*, przeł. K. Korwin-Mikke, Kraków 1980)
4. [uzupełnienie] [praktyka] G. Agamben, *Bartleby, czyli o przypadkowości*, w: *Kopista Bartleby, Historia z Wall Street*, przeł. A. Szostkiewicz, Warszawa 2009.
5. [teoria] Heidegger czyta poezję: Ł. Kołoczek. *Heideggerowski komentarz do poezji – próba charakterystyki*, w: *Obrazy Boga w literaturze polskiej XX i XXI wieku. Przełom XX i XXI wieku*, red. E. Goczał, D. Siwor i J.M. Ruszar, Bielsko-Biała, Kraków 2019, s. 179 – 212.
6. [praktyka] M. Heidegger, *Przybycie do domu / do bliskich*, w: tegoż, *Objaśnienia do poezji Hölderlina*, przeł. S. Lisiecka, Warszawa 2004 oraz poemat Hölderlina *Powrót do kraju* w: tenże, *Co się ostaje, ustanawiają poeci. 100 najsłynniejszych wierszy w przekładzie Antoniego Libery*, Gdańsk 2009, s. 122 – 126.
7. [teoria] Maurice Blanchot, *Przestrzeń literacka*, przeł. T. Falkowski, Warszawa 2016, rozdział I: *Istota samotności*, s. 9 – 27.
8. [praktyka] Maurice Blanchot, *Spojrzenie Orfeusza*, w: tegoż, *Przestrzeń literacka*, s. 203 – 211 oraz Emmanuel Levinas, *Spojrzenie poety*, przeł. M.P. Markowski, „Literatura na świecie” 1996, nr 10

(303), s. 70 – 71.

9. [praktyka] Opowiadanie Maurice'a Blanchota, *Tomasz Mroczny*, przeł. A. Wasilewska, w: tenże, *Tomasz Mroczny. Szaleństwo dnia*, Wrocław 2009, s. 5 – 79.
10. [praktyka] J. Derrida, *Przed prawem*, przeł. J. Gutorow, w: *Nienasycenie. Filozofowie o Kafce*, red. Ł. Musiał i A. Żychliński, Kraków 2011, s. 191 – 234, oraz opowiadanie Kafki, *Przed prawem*.
11. [praktyka] opowiadanie Franza Kafki *Kolonia karna*.
12. [teoria] M. Foucault, *Sobqopisanie*, przeł. M.P. Markowski, w: tegoż, *Powiedziane, napisane. Szaleństwo i literatura*, Warszawa 1999, s. 303 – 320 oraz M. Foucault, *Język bez końca*, przeł. M.P. Markowski, *Powiedziane, napisane...*, s. 67 – 79.
13. [teoria] Deleuze, Guattari, *Wprowadzenie – Klącze*, w: *Tysiąc plateau*, Warszawa 2015, s. 3 – 30 oraz [praktyka] Jerzy Andrzejewski, *Bramy raj*, w: J. Andrzejewski, *Trzy opowieści*, Wrocław 1998.
14. [praktyka] czytanie i dyskutowanie tekstów literackich uczestników zajęć (4h)

Wykaz literatury podstawowej

Deleuze G., *Krytyka i klinika*, przeł. B. Banasiak, P. Pieniążek, Łódź 2016

Melville H., *Weranda i inne równie prawdziwe opowieści*, przeł. K. Korwin-Mikke, Kraków 1980

Agamben G., *Bartleby, czyli o przypadkowości*, w: *Kopista Bartleby, Historia z Wall Street*, przeł. A. Szostkiewicz, Warszawa 2009

Kołodziek Ł., *Heideggerowski komentarz do poezji – próba charakterystyki*, w: *Obrazy Boga w literaturze polskiej XX i XXI wieku. Przełom XX i XXI wieku*, red. E. Goczał, D. Siwor i J.M. Ruszar, Bielsko-Biała, Kraków 2019, s. 179 – 212.

Heidegger M., *Przybycie do domu / do bliskich*, w: tegoż, *Objaśnienia do poezji Hölderlina*, przeł. S. Lisiecka, Warszawa 2004

Hölderlin Friedrich, *Powrót do kraju* w: tenże, *Co się ostaje, ustanawiają poeci. 100 najśłynniejszych wierszy w przekładzie Antoniego Libery*, Gdańsk 2009, s. 122 – 126.

Blanchot Maurice, *Przestrzeń literacka*, przeł. T. Falkowski, Warszawa 2016

Levinas Emmanuel, *Spojrzenie poety*, przeł. M.P. Markowski, „Literatura na świecie” 1996, nr 10 (303), s. 70 – 71.

Blanchot M., *Tomasz Mroczny*, przeł. A. Wasilewska, w: tenże, *Tomasz Mroczny. Szaleństwo dnia*, Wrocław 2009, s. 5 – 79.

Derrida J., *Przed prawem*, przeł. J. Gutorow, w: *Nienasycenie. Filozofowie o Kafce*, red. Ł. Musiał i A. Żychliński, Kraków 2011, s. 191 – 234

Foucault M., *Powiedziane, napisane. Szaleństwo i literatura*, Warszawa 1999

Andrzejewski Jerzy, *Bramy raj*, w: J. Andrzejewski, *Trzy opowieści*, Wrocław 1998.

Deleuze, Guattari, *Wprowadzenie – Klącze*, w: *Tysiąc plateau*, Warszawa 2015, s. 3 – 30

Wykaz literatury uzupełniającej

1. Cioran Emil, *O niedogodności narodzin*, przeł. I. Kania, Kraków 1996.
2. Franczak Jerzy, *Błądzące słowa. Jacques Ranciere i filozofia literatury*, Warszawa 2017,
3. Franczak Jerzy, *Maszyna do myślenia. Studia o nowoczesnej literaturze i filozofii*, Kraków 2019,
4. Ingarden Roman, *Szkice z filozofii literatury*, Łódź 1947.
5. Markowski M. P.: *Efekt inskrypcji. Jacques Derrida i literatura*. Bydgoszcz 1997
6. Ricoeur Paul, *Czas i opowieść*, t. 1-3, tłum. M. Frankiewicz, J. Jakubowski, U. Zbrzeźniak, Kraków 2008.

7. Steiner George, Poezja myślenia. Od starożytnych Greków do Celana, przeł. B. Baran, Warszawa 2016
8. Tabaczyński Michał, *Melancholia tej osobliwej anatomii*, w: Robert Burton, *Anatomia melancholii*, wybrał, przeł. M. Tabaczyński, Kraków 2020, s. 7 – 87.
9. Vattimo Giovanni, Poza interpretacją. Znaczenie hermeneutyki dla filozofii, tłum. K. Kasia, Kraków 2011.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

Ilość godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	30
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	
Ilość godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	20
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	5
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	10
	Przygotowanie do egzaminu	
Ogółem bilans czasu pracy		65
Ilość punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		2